

Etelä-Savon käräjäoikeuden laamanni

Rikosuhrimaksun määrääminen ennen rikosuhrimaksusta annetun lain voimaantuloa tehdystä rikoksesta

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaisessa rangaistustuomioiden tarkastuksessa on kiinnitetty huomiota Etelä-Savon käräjäoikeuden 26.5.2021 asiassa R 20/1496 antamaan tuomioon 21/123526. Sen mukaan käräjäoikeus oli tuominnut vastaajan suorittamaan rikosuhrimaksun, vaikka vastaaja oli tuomittu rikoksesta, joka oli tehty ennen rikosuhrimaksusta annetun lain voimaantuloa.

SELVITYS

Asiassa puheenjohtajana toiminut Etelä-Savon käräjäoikeuden kärjätuomari on 31.5.2022 antanut häneltä menettelystään pyydetyn selvityksen. Hän on todennut, että virhe lienee tapahtunut epähuomiossa ja johtunut hänen kiireisestä työtilanteestaan. Asiaan oli vaikuttanut myös se, että syyttäjä oli haastehakemuksessa esittänyt virheellisesti rikosuhrimaksua koskevan vaatimuksen.

Kärjätuomari on tuonut lisäksi esiin näkemyksensä, että ottaen huomioon kärjätuomareiden työmäärä ja paine käsitellä asiat mahdollisimman joutuisasti pitäisi kysymyksessä olevan kaltaisten virheiden syntyminen minimoida kehittämällä kärjäoikeuksien käytössä olevaa sähköistä järjestelmää.

RATKAISU

1 Arviointi

Rikosuhrimaksusta annetun lain (669/2015) 2 §:n mukaan se, joka tuomitaan rangaistukseen rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta, on velvollinen suorittamaan rikosuhrimaksun. Lain 4 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuimien määrää rikosuhrimaksun rangaistuksen tuomitessaan.

Laki rikosuhrimaksusta tuli voimaan 1.12.2016. Sitä koskevissa lainvalmistelutoissa ([HE 293/2014 vp](#) s. 23) on todettu, että ehdotettuja säännöksiä on tarkoitus soveltaa vasta lain voimaantulon jälkeen tehtyihin rikoksiin. Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2017:92 todennut, että rikosuhrimaksun tuomitseminen teosta, jonka tekoaika on päättynyt ennen rikosuhrimaksusta säädetyn lain voimaantuloa, on ristiriidassa rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen sisältyvän taannehtivan rikoslain kiellon kanssa.

Kyseisessä tapauksessa vastaaja oli tuomittu rikoksesta, jonka tekoaika oli 15.8.2014 - 31.1.2015.

Käräjäoikeus on virheellisesti määrännyt vastaajalle rikosuhrimaksusta annetun lain mukaisen rikosuhrimaksun, vaikka vastaaja tuomittiin rikoksesta, joka oli tehty ennen kyseisen lain voimaantuloa.

Kiinnitän kärjätuomarin huomiota rikosuhrimaksun määräämistä koskevien säännösten noudattamiseen.

Pyydän saattamaan ratkaisuni kärjätuomarin tietoon.

2 Selvityksessä tietojärjestelmien kehittämistarpeista esiin tuotu

Kärjätuomari on asiassa antamassaan selvityksessä nostanut esiin tarpeen käräjäoikeuden käytössä olevan tietojärjestelmän kehittämisestä virheitä ehkäiseväksi.

Kysymys mainitunlaisista rikosasioiden käsittelyssä käytettävän tietojärjestelmän kehittämismahdollisuuksista on usein aiemminkin nostettu esiin käräjäoikeuksien yksittäisissä laillisuusvalvonta-asioissa antamissa selvityksissä. Esimerkiksi tuomiosta puuttuneita kokoonpanotietoja koskeneessa asiassa käräjäoikeuden selvityksessä nostettiin esiin, ettei tuomioistuimen käytössä oleva järjestelmä huomautta kyseisen tyyppisistä selvistä virheistä. Apulaisoikeuskansleri totesi asiassa 19.10.2022 antamassaan ratkaisussa dnro [OKV/1545/30/2022](#) voitavansa

yhtyä selvityksessä esitettyihin näkemyksiin sekä tarpeesta että tietotekniikan tarjoamista mahdollisuuksista ehkäistä etukäteen selviä virheitä. Selvityksessä mainitut hälytykset voisivat apulaisoikeuskanslerin mukaan hyödyllisesti tukea yksittäistä tuomaria tämän ratkaisutoiminnassa. Tuomari voisi välttyä tekemästä teknisluonteisia, mutta oikeusturvaa vaarantavia virheitä, ja kiinnittää enemmän huomiota muihin ratkaisutoiminnan kannalta tärkeämpiin seikkoihin.

Mainitussa ratkaisussaan apulaisoikeuskansleri totesi, että tuomioistuinlain mukaan tuomioistuinten tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä huolehtiminen kuuluu Tuomioistuinviraston tehtäviin, ja että hän oli keskustellut sen kanssa tietojärjestelmien kehittämisestä muun ohella edellä selostetusta näkökulmasta.

Mainitsen lisäksi itse hiljattain lähettäneeni Tuomioistuinvirastolle tiedoksi eräässä hovioikeuden oikeuskanslerin tietoon saattamassa asiassa antamani päätöksen (dnro [OKV/1729/31/2022](#)), jotta käräjäoikeuden laamannin asiassa antamassaan lausunnossa Ritu-järjestelmän toimintaan kohdistama arvostelu mahdollisesti voidaan ottaa huomioon käräjäoikeuksien tietojärjestelmiä uudistettaessa ja kehitettäessä. Kun rikosuhrimaksusta annetun lain voimaantulosta on kulunut nyt jo runsaat kuusi vuotta aikaa, arvioin kuitenkin tässä asiassa käsitellyn kysymyksen käytännön merkityksen olevan jo siinä määrin vähenemässä, etten pidä tämän päätökseni lähettämistä Tuomioistuinvirastolle aiheellisena.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Oikeuskanslerinsihteeri

Pia Tulkki-Ansinn